

transparant

EDITORIAAL

Profeten van een toekomst die ons niet toebehoort

Toen we verhuisden, vier jaar geleden, liet ik op mijn bureau één muur schilderen met magneetverf. Sindsdien heb ik een veelheid aan magneten, postkaarten, foto's, tekeningen van de kleinkinderen, ... waar ik dagelijks naar kijk. Eén de magneten aan mijn muur kreeg ik van Jacques Haers: een foto van Oscar Romero, naar aanleiding van zijn heiligverklaring in 2018.

Oscar Romero

Romero's levensverhaal is een appèl voor ieder van ons. Ik herinner me nog scherp hoe wij in 1980 geraakt werden door zijn dood. Hij werd vermoord terwijl hij als bisschop voorging in de eucharistie. Op de website van Thomas (www.kuleuven.be/thomas) lezen we: 'Spreeken over Romero is onmogelijk zonder het ook over de bevrijdingstheologie te hebben, waarvan Romero een icoon genoemd wordt. Het belang van die bevrijdingstheologie, die als kernperspectief de door Romero zo belichaamde voorkeursoptie voor de armen heeft, valt niet enkel te situeren in het Latijns-Amerika van de jaren '60 en '70 maar ook in onze maatschappij van vandaag. Wat betekent het immers om in onze samenleving aan de kant van 'de minsten' te gaan staan? Wie zijn de kwetsbare mensen in onze samenleving? Welke paden leiden vandaag tot bevrijding? Op welke manier kunnen gelovigen zich sociaal engageren en concreet actie ondernemen voor een betere wereld? En hoe kan Oscar Romero mensen hierbij inspireren?'

De paastijd

We zitten midden in de paastijd, de vreugde om de verrijzenis staat centraal. We kijken uit naar hemelvaart en Pinksteren. Als 'mensen van de Weg' laten we ons inspireren door de Geest, zetten we stappen om – meer en meer – een synodale Kerk te worden. Mag ik u uitnodigen om deze vijftigdagentijd te gebruiken om de pertinente vragen die ons als christen gesteld worden, in overweging te nemen? Durven wij keuzes maken, zoals Romero en anderen deden? Durven wij ingaan op de oproep van paus Franciscus om onze (politieke) stem te laten horen? Ik wens het ons en onze Kerk graag toe!

IPB-Transparant – Jaargang 27, nr. 3 – april 2024
Driemaandelijks tijdschrift van het Interdiocesaan Pastoraal Beraad
Guimardstraat 1 – 1040 Brussel – Tel. 02/507 05 87
E-mail ipb@interdio.be – Website www.ipbsite.be
Rek. BE06 7340 1936 2522 BIC: KREDBEBB (vermelding: IPB Transparant)
Verantwoordelijke uitgever: Christa Damen – Afgiftekantoor: Brussel X - P925317

Het helpt zo nu en dan om een stap terug te doen en wat afstand te nemen.
Het Koninkrijk gaat niet alleen onze inspanningen te boven, we kunnen het ons niet eens voorstellen.
Tijdens ons leven voeren we maar een heel klein stukje uit van de geweldige onderneming die Gods werk is.
Niets van wat we doen is af, wat met andere woorden wil zeggen dat het Koninkrijk altijd verder ligt.

Geen enkele uitspraak zegt alles.
Geen enkel gebed drukt ons geloof helemaal uit.
Geen enkele biecht brengt de volmaaktheid.
Geen enkel pastoraal bezoek heelt alle wonden.
Geen enkel programma voert heel de zending van de kerk uit.
Geen enkele reeks plannen en doelstellingen is alomvattend.

Zo zijn wij.
We planten de zaden die op een dag zullen ontkiemen.
Zaadjes die al geplant zijn geven we water en we weten dat ze een belofte voor de toekomst inhouden.
We leggen grondslagen waarop verdergebouwd zal moeten worden.
We zorgen voor gist die een uitwerking heeft ver voorbij onze mogelijkheden.

We kunnen niet alles doen, en het heeft iets bevrijdends ons dat te realiseren.
Het maakt dat we iets doen, en dat heel goed doen.
Het is misschien onaf, maar het is een begin, een stap op de weg, een gelegenheid om ruimte te maken voor Gods genade, die de rest zal doen.

Misschien zien we nooit het eindresultaat, maar dat is het verschil tussen de bouwmeester en de arbeider.
Wij zijn arbeiders, geen bouwmeesters; dienaren, geen messiassen.
Wij zijn profeten van een toekomst die ons niet toebehoort.

*Bisschop Ken Untener van Saginaw
toegeschreven aan aartsbisschop Oscar Romero van San Salvador*

Christa Damen
Voorzitter

IPB scherpt de ontwerptekst van de bisschoppen over de synode aan

Op zaterdag 2 maart 2024 kwamen ruim dertig leden van het IPB samen in Brussel voor het derde Forum van dit werkjaar. Op de plank lag een prikkelende ontwerptekst van de bisschoppenconferentie met aandachtspunten voor de tweede fase van de bisschoppensynode over synodaliteit die in oktober 2024 in Rome plaatsvindt.

Dat het Forum over synodaliteit zou gaan, lag al langer vast. Het initiatief van de bisschoppen om diverse instanties, waaronder het IPB en onze Franstalige zusterorganisatie CIL, om feedback te vragen over hun ontwerpnota maakte enkele weken vooraf de agenda concreet. Concreet, en pittig, want de ontwerptekst ging allerm minst onopgemerkt voorbij. ‘Na de Godvergeten-bom werd het dringend tijd om een stevige toekomstvisie te brengen die kan begeisteren en die laat zien dat de Kerk echt wil luisteren en zichzelf oprecht in vraag wil stellen. Daarvoor leent deze tekst zich uitstekend’, commentarieerde Johan Van der Vloet, hoofdredacteur van Tertio en lid van ons Forum, in het nummer van 28 februari. Ook aan de aandacht van de internationale pers ontsnapte de tekst niet. ‘Belgische bisschoppen steunen naar verluidt vrouwelijke diakens en beëindiging celibaat priesters’, kopte de gezaghebbende katholieke nieuwswebsite *Crux Now* al op 21 februari.

In hun nota vragen de bisschoppen inderdaad dat de synode zou overwegen om per bisschoppenconferentie of continentale bisschoppenvergadering stappen te zetten in de richting van het wijden van ‘viri probati’ tot priester of van vrouwen tot het diaconaat. Daarnaast benadrukken ze dat de Kerk ook te leren heeft van de wereld en dat traditie geen statisch, maar een dynamisch gegeven is dat in voortdurende dialoog moet staan met de cultuur, de theologie en de wetenschappen. ‘Deze openheid kan niet afgewezen worden als ‘wil tot aanpassing aan de moderne wereld’ of als ‘een prijsgeven van identiteit om relevant te worden in de ogen van de wereld’. ‘Open dialoog met de wereld is nodig vanuit de diepe overtuiging dat Gods Geest er mysterieus aan het werk is’, klinkt het anticiperend op kritiek vanuit conservatieve hoek.

Over vrouwen, jongeren en het ambt

Het Bureau besloot dat we maar beter konden toepassen waarover we het hadden, en dus werd gekozen voor een synodaal ‘gesprek in de Geest’ over de drie thema’s die de bisschoppen in hun nota naar voren schuiven voor de komende sessie van de wereldsynode:

1. De plaats van vrouwen in de Kerk
2. Plaats en betekenis van het gewijde ambt in een synodale Kerk
3. Jongeren en de digitale cultuur

Na een kort gebed, dat ons in een biddende geest bracht, gaf bisschop Koen Vanhoutte wat duiding bij het document. De sneuveltekst kwam er na een vraag vanuit Rome om de volgende sessie, die plaatsvindt in oktober 2024, voor te bereiden. Centrale vraag is en blijft: hoe worden we een meer synodale Kerk? De bisschoppenconferentie opteerde voor een beperkte consultatieronde, want er treedt intussen een zekere moeheid op over het thema bij heel wat mensen. We blijven worstelen met dat woord ‘synodaliteit’. Bovendien valt de centrale vraag uiteen in tal van deelvragen. Maar er is niet veel tijd, want tegen Pasen moet het document naar Rome. De keuze van de drie thema’s heeft zowel te maken met wat werd besproken in oktober 2023 in Rome, maar ook met de nationale synthese die in een eerdere fase van het synodale proces al tot stand kwam.

Gesprek in de Geest

Na de inleiding gingen de aanwezige leden in groepjes over één thema met elkaar in gesprek volgens de synodale methodiek van onderscheiding der geesten. De keuze van het thema werd daarbij volledig vrijgelaten. Zo vormden zich drie gespreksgroepen over het gewijde ambt, twee over jongeren en de digitale cultuur en één gespreksgroep over de vrouw in de Kerk.

In het plenaire gesprek werd de grondtoon van de ontwerpnota niet in vraag gesteld, maar wel aangescherpt. Als synodaliteit een gelijkwaardige betrokkenheid van alle leden van het Godsvolk betekent, dan moet ook de roeping van vrouwen ten volle worden erkend. Kortom, het streven naar de wijding van vrouwen mag niet ophouden bij het diaconaat, maar moet ook gelden voor het priesterschap. Nog een gedeelde bekommernis was het onderscheid tussen leiderschap en verantwoordelijkheid én het gewijde ambt. Over het thema jongeren klonk het belang van het diepgaand luisteren naar jongeren en werd het belang benadrukt van een kritisch tegengeluid voor de risico's van sociale media, zoals de echokamers van het eigen gelijk en de polarisering. Ten slotte werd ook gevraagd rekening te houden met de bekommernissen die onze jongeren al enkele jaren geleden uitten in het kader van de jongerensynode. Met stickers – ééntje per thema – konden de leden vervolgens bepaalde gedachten die op de flappen waren neergeschreven kracht bijzetten.

Bureau synthetiseert

Met die impulsen finaliseerde het Bureau van vrijdag 15 maart 2024 de feedback van het IPB-forum over de ontwerpnota. Het Bureau besliste de conclusies op de flappen die de meeste bijval kregen te weerhouden als officiële feedback van het IPB:

1. De plaats van vrouwen in de Kerk

- We benadrukken het belang van een gelijke waardering van charisma's, talenten en geloof van alle mensen, vrouwen en mannen.
- We wijzen op het belang van wetenschappelijke studies over gelijkwaardigheid, complementariteit en genderidentiteit.
- We onderschrijven dat vrouwen in de Kerk niet alleen pastorale verantwoordelijkheid moeten krijgen, maar ook medeverantwoordelijkheid in de besluitvorming.
- De roeping die God in het hart van vrouwen gelegd heeft, verdient volledige erkenning. Daartoe is het nodig de wijding volwaardig open te stellen voor vrouwen en de vraag niet te beperken tot enkel de diaconwijding.

2. Plaats en betekenis van het gewijde ambt in een synodale Kerk

- In een synodale kerk vinden wij het wenselijk om het onderscheid te maken tussen 'leiding' en 'wijding': eindverantwoordelijkheid hoeft niet noodzakelijk samen te gaan met een gewijd ambt.
- Synodaliteit veronderstelt de gelijkwaardigheid van het totale volk van God, ook inzake besluitvorming. Dit zet dan ook aan tot overweging van de eigenheid van het gewijde ambt in een synodale Kerk.

3. Jongeren en de digitale cultuur

- De focus mag niet uitsluitend liggen op de relatie van jongeren met de digitale cultuur, maar veeleer op jongeren en kerkbeleving.
- We stellen voor de ontwerpnota te herschrijven vanuit het perspectief van jongeren en hun vragen aan de Kerk. Luisteren naar jongeren kan immers leiden tot een veel bredere en diepgaandere verandering dan louter het omarmen van digitale hulpmiddelen.
- Tegelijk benadrukken we ook het belang van de omgekeerde beweging: de nood om de blijde boodschap aan jongere generaties (niet enkel jongeren) te verkondigen, en hen te laten kennismaken met alle facetten van het gelovig gemeenschapsleven (liturgie, diaconie, gemeenschap).
- De verkondiging van het evangelie heeft onder meer de kwaliteit van een profetisch tegengeluid tegen allerlei nefaste dynamieken die gekoppeld zijn aan het leven online, zoals echokamers, ongenadig oordelen, mattheuseffecten en het treffen van kwetsbare personen en groepen.

Met bovenstaande conclusies hopen wij tegemoet te komen aan de vraag van de bisschoppen om feedback. We gaven hen ook nog mee dat meerdere deelnemers aan het Forum van 2 maart wensten te vernemen wat de bisschoppenconferentie met onze feedback zal doen. Mag Gods Geest de bisschoppen inspireren in het verdere onderscheidingsproces.

Verkiezingsjaar 2024

Laten we als christenen onze verantwoordelijkheid opnemen in de samenleving. Laten we bij de komende verkiezingen een weloverwogen stem uitbrengen, met als kompas het evangelie en de sociale leer van de Kerk. Laten we ook onze medeburgers ertoe aansporen 'om het zich aan te trekken' en te gaan stemmen.

2024 is een historisch verkiezingsjaar. Wereldwijd brengen een kleine vier miljard mensen hun stem uit. Bovendien staat er heel wat op het spel. Aansluitend bij ons Forum van 2 december 2023 willen we oproepen om als christenen onze verantwoordelijkheid op te nemen en een weloverwogen stem uit te brengen.

Begin juni vinden verkiezingen plaats voor het Europees Parlement in alle Europese landen. Daarna wordt een nieuwe voorzitter verkozen voor de Europese Commissie. **Zal er ook door Europa een populistische wind gaan waaien? Op dit moment bestaat de Europese Unie vooral uit democratiën, maar dat kan snel veranderen.** Kijk maar naar Hongarije, dat de voorbije jaren afgleed naar een autocratie, of naar Italië, Finland en Zweden, waar eveneens rechts-populisten aan de macht kwamen. Ook in eigen land, waar in juni samen met de Europese een federale en regionale stembusgang plaatsvindt, komen partijen op die niet geïnteresseerd zijn in een democratisch overlegmodel, gebaseerd op respect en gelijkwaardigheid.

Als christenen moeten we ons daarvan terdege bewust zijn. In maart publiceerde de Commissie van de Bisschoppenconferenties van de Europese Unie (COMECE) dan ook een verklaring waarin ze de blijvende waarde van de Europese Unie verdedigt en verbindt met de zorg voor de waardigheid van elke mens: **'Veel van de grondleggers van de Europese Unie waren toegewijde katholieken die sterk geloofden in de waardigheid van ieder mens en het belang van gemeenschap.** Wij geloven dat dit project, dat meer dan 70 jaar geleden begon, ondersteund en voortgezet moet worden.'

Tijdens het Forum van 2 december 2023 werd ons al duidelijk hoe hoog paus Franciscus 'de liefde voor politiek' inschat. In zijn encycliek *Laudato Si'* omschrijft hij treffend waar vandaag de grootste uitdaging ligt voor het politiek systeem: 'Het drama van de politiek die gericht is op 'het hier en nu' en daarbij gesteund wordt door consumptiegerichte groepen, is dat ze een groei op korte termijn moet realiseren. Rekening houdend met electorale belangen nemen regeringen niet zomaar het risico om de bevolking te ontstemmen met maatregelen die ge-

volgen hebben voor hun consumptiegedrag of die buitenlandse investeringen in gevaar kunnen brengen. De kortzichtigheid van de machtslogica belemmert de opname van een uitgebreid milieuprogramma in de publieke agenda van regeringen. Men vergeet daarbij dat 'tijd de ruimte overtreft', dat het rendabeler is een proces tot stand te brengen dan eigen machtsposities in te nemen. **Politiek leiderschap wordt zichtbaar als men zich in moeilijke situaties laat leiden door grote principes en door de zorg voor het algemeen welzijn op lange termijn.** Voor de politieke macht is het zeer moeilijk deze plicht te realiseren binnen een nationaal project.' (LS 178)

Door een stem uit te brengen hebben we invloed op de vorming van een regering, of van een lokaal bestuur. Laten we dan ook met overtuiging naar de stembus trekken om daar een weloverwogen keuze te maken, met als kompas het evangelie en de sociale leer van de Kerk.

Over lokaal bestuur gesproken, de gemeenteraadsverkiezingen van oktober zijn niet minder belangrijk dan die op het hogere politieke niveau, al was het maar omdat voor deze stembusgang de opkomstplicht is afgeschaft. Studies tonen aan dat de intentie om te blijven stemmen bij afschaffing van de opkomstplicht bij hoge inkomens (58 procent) bijna dubbel zo hoog ligt als bij lage inkomens (32 procent). Dat is een probleem. **Waarom zouden politici een beleid voeren voor mensen die toch niet meer gaan stemmen? En laat de meest kwetsbaren net ook diegenen zijn die meest baat kunnen hebben bij een rechtvaardig en sociaal beleid.** Mensen in een kwetsbare positie dienen dus extra aangemoedigd te worden om naar het stembokje te trekken. Ook daarin hebben wij als christenen een verantwoordelijkheid op te nemen.

Er is meer dan ooit nood aan politieke visie en daadkracht. Nood aan een sociaal én rechtvaardig beleid dat inzet op de actuele noden van vandaag: gezondere lucht, meer gelijkheid, betere jobs, een betaalbare woning voor iedereen, meer biodiversiteit, ... Ook voor wie wakker ligt van een vrije toekomst, met mensenrechten en vrijheden voor eenieder, geldt onverkort: grijp deze kansen om uw mening tastbaar te maken in het stembokje, zowel Europees, federaal en regionaal in juni, als lokaal in oktober. Breng uw stem uit!